

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Liikenne- ja viestintäministeriön vastine II sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksen (98/2020vp) asiantuntijalausunnoille

Liikenne- ja viestintävaliokunta pyysi 13.10.2020 liikenne- ja viestintäministeriöltä vastinetta sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutosesityksen valiokuntakäsittelyn aikana annettuihin asiantuntijalausuntoihin. Aiempi vastine on toimitettu valiokunnalle 29.9.2020.

Esitys on myös perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Sivistysvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta ovat antaneet lausuntonsa. (SiVL 10/2020 vp ja UaVL 6/2020 vp)

Liikenne- ja viestintäministeriö ottaa tässä vastineessa kantaa erityisesti edellisen vastineen jälkeen jätetyissä lausunnoissa ehdotettuihin uusiin muutosesityksiin ja huomioihin. Muilta osin esiin nostettuihin asioihin on vastattu ministeriön ensimmäisessä vastineessa.

Liikenne- ja viestintäministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

1. Taajuudet ja verkkotoimiluvat

Lain 6 §:ään esitetään lisäystä, jonka mukaan vähäisen paikallisen verkkopalvelun tarjoaminen rajatulla alueella toimivassa matkaviestinverkossa, jossa harjoitetaan yleistä teletoimintaa, ei edellyttäisi valtioneuvoston myöntämää verkkotoimilupaa, jos verkkopalvelua tarjotaan 95 §:n 1 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa (*taajuusasetus*) tällaiseen käyttöön osoitetulla taajuusalueella. Tällaista pienimuotoista ja rajatulla alueella tapahtuvaa yleistä teletoimintaa voitaisiin harjoittaa Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän radioluvan nojalla.

Voimassaolevan lain mukaan yleisen teletoiminnan harjoittaminen matkaviestinverkossa edellyttää valtioneuvoston myöntämän verkkotoimiluvan. Liikenne- ja viestintävirasto voi tällä hetkellä myöntää taajuuksien käyttöoikeuksia radioluvalla sellaisiin paikallisiin verkkoihin, joissa verkon käyttäjien piiri on ennalta rajattu. Ehdotuksella haluttaisiin mahdollistaa myös uudenlaiset toimintamallit luomalla kevyempi lupamenettely tapauksiin, joissa toimintaa ei sen pienimuotoisuuden vuoksi ole tarkoituksenmukaista käsitellä valtioneuvostossa, vaikka palvelujen käyttäjien ryhmä ei ole etukäteen tarkasti rajattu.

Poliisihallitus, Suojelupoliisi ja Puolustusministeriö esittävät ehdotettua 6 §:n 4 momenttia poistettavaksi. Poliisihallituksen, Suojelupoliisin ja Puolustusministeriön mukaan yleinen teletoiminta matkaviestinverkossa ilman verkkotoimilupaa muodostaisi riskin sisäiselle turvallisuudelle.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan asiasta vaikuttaisi olevan väärä käsitys sen osalta, että ehdotetussa momentissa mainittu toiminta ei olisi luvanvaraista. Liikenne- ja

Id Versionumero

viestintäministeriö korostaa, että myös tällainen toiminta edellyttäisi edelleenkin lupaa. Valtioneuvoston myöntämän verkkotoimiluvan sijasta vaadittava lupa olisi Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä radiolupa. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan asiasta vaikuttaisi olevan väärä käsitys myös sen osalta, että yrityksen tietoturvaan ja toimintavarmuuteen liittyvät velvoitteet olisivat sidoksissa siihen, mikä taho vaaditun luvan myöntää. Koska ehdotetussa momentissa tarkoitettut yritykset ovat lain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitettuja teleyrityksiä, niihin sovelletaan samoja laissa säädettyjä velvoitteita kuin valtakunnallisiin teleyrityksiin. Lisäksi ministeriö haluaa korostaa, että lausunnoista välittyvä käsitys siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto myöntäisi radioluvan ilman minkäänlaista lakiin perustuvaa harkintaa tai tietoja radiolupaa hakeneesta tahosta ja sen toiminnasta, ei pidä paikkaansa.

Poliisihallitus lausuu, että mikäli pienimuotoisessa toiminnassa ei vaadittaisi verkkotoimilupaa, yleiseen teletoimintaan ei olisi mahdollista puuttua epäämällä toimilupa, vaikka kyseistä matkaviestinverkkoa ylläpitävä taho ei toteuttaisi laissa säädettyä velvollisuutta toteuttaa telepakkokeinoja tai sille erikseen määrättyä sähköisten välitystietojen tallennusta tai se rikkoisi toistuvasti muulla tavalla toimiluvan ehtoja.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että lain 330 §:n nojalla **Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä valvontapäätöksen eli antaa huomautuksen** sille, joka rikkoo lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Jos lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaa välitöntä ja vakavaa vaaraa yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle taikka vakavaa taloudellista tai toiminnallista haittaa muille yrityksille, tilaajille tai käyttäjille taikka viestintäverkkojen tai viestintäpalvelujen toiminnalle, **Liikenne- ja viestintävirasto voi** lain 331 §:n nojalla **viipymättä päättää tarvittavista väliaikaisista toimista** 330 §:ssä säädetystä kohtuullisesta määräajasta riippumatta. Väliaikaisena toimena **Liikenne- ja viestintävirasto voi keskeyttää vaaraa tai vakavaa haittaa aiheuttavan toiminnan. Liikenne- ja viestintävirasto voi lisäksi rajoittaa taajuuksien käyttöä tai määrätä muusta näihin verrattavasta pakkokeinosta.**

Edellä mainitun valvontapäätöksen tehosteeksi **Liikenne- ja viestintävirasto voi** lain 332 §:n nojalla **määrätä pakkokeinoja**, kuten uhkasakon ja teettämisuhan. Lisäksi lain 340 §:n nojalla **Liikenne- ja viestintävirasto voi kieltää teleyritykseltä teletoiminnan harjoittamisen, jos teleyritys määrätyistä seuraamuksista huolimatta vakavasti ja olennaisella tavalla rikkoo tai jättää noudattamatta lain säännöksiä, sen nojalla annettuja määräyksiä tai päätöksiä.** Liikenne- ja viestintävirasto voi kieltää teleyrityksen toiminnan kokonaan tai osittain.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa, että myös kiinteässä viestintäverkossa tarjottaviin puhelinpalveluihin, **joka ei edellytä valtioneuvoston myöntämää verkkotoimilupaa eikä myöskään Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa**, voidaan kohdistaa lausunnossa mainittua telekuuntelua ja -valvontaa. Telepakkokeinoja voidaan näin ollen kohdistaa myös yleiseen puhelinpalveluun, joka ei edellytä toimilupaa. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että **lausunnossa mainittu velvollisuus telekuuntelun ja -valvonnan toteuttamiseen ja välitystietojen tallennusvelvollisuudet eivät ole mitenkään kytköksissä toimilupasääntelyyn vaan siihen onko toimintaa harjoittava yritys teleyritys.**

Ehdotetussa momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava yritys on teleyritys. **Kaikkien teleyritysten, näin ollen myös ehdotetussa momentissa tarkoitettujen, on lain 243 §:n 1 momentin 16 kohdan mukaan toteutettava verkkonsa ja palvelunsa niin, että telekuuntelu ja valvonta on mahdollista.** Lausunnossa mainittu tallennusvelvollisuus ei myöskään ole lainkaan kytköksissä toimilupa- tai tarvittavan luvan myöntävään tahoon vaan yleisen teletoinnin harjoittamiseen lain 157 §:n mukaisesti. **Näin ollen lausunnossa mainitut velvoitteet koskevat kaikkia teleyrityksiä riippumatta siitä, onko yrityksellä verkkotoimilupa vai ei.** Mikäli yritys ei noudattaisi velvoitteitaan, Liikenne- ja viestintävirasto voisi edellä kuvatulla tavalla tehdä valvontapäätöksen, määrätä pakkokeinoja tai kieltää toiminnan.

Poliisihallituksen lausunnon mukaan, mikäli rajatulla alueella toimivasta televerkosta olisi yhteys ulkopuoliseen televerkkoon, niin tosiasiallisesti kyse on laajemman televerkon osasta ja sen ylläpitäjällä tulisi olla soveltuvin osin vastaavat oikeudet ja velvollisuudet kuin valtakunnallista palvelua tarjoavilla televerkoilla.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä esittämäänsä ja toteaa, että toiminnan harjoittaja olisi lain mukaan teleyritys. **Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että sekä esitetyssä 6 §:n 4 momentissa, että sen yksityiskohtaisissa perusteluissa sanotaan toiminnan olevan yleistä teletointa, joten toiminnan harjoittaja on lain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitettu teleyritys.** Lain mukaan teleyrityksellä tarkoitetaan sitä, joka tarjoaa verkkopalvelua tai viestintäpalvelua ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille eli harjoittaa yleistä teletointa. **Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että yrityksen asema teleyrityksenä ei määräydy sen perusteella, kuka luvan myöntää, vaan sen perusteella, onko kyseessä yleinen teletointa eli rajaamattomalle käyttäjäpiirille tarjottu palvelu.**

Ehdotetussa momentissa tarkoitettua toiminnan harjoittajaa koskevat näin ollen **kaikki laissa säädetyt teleyrityksen velvollisuudet ja oikeudet, esimerkiksi lain ja määräysten tietoturva- ja toimintavarmuutta koskevat säännökset.** Teleyrityksiin kohdistuu esimerkiksi tietoturvan ja verkkojen laadun sekä toiminnan turvaamisen osalta useita lain (esimerkiksi 243, 244, 244 a, 247, 272 ja 273 §:n) säännöksiä. **Tällaisten vaatimusten osalta ei ole olennaista eroa, perustuuko toiminta valtioneuvoston myöntämään toimilupa- vai Liikenne- ja viestintäviraston myöntämään radiolupa-.** Vaatimukset on säädetty laissa ja niistä annetaan lisäksi tarkentavia Liikenne- ja viestintäviraston määräyksiä. Näin ollen liikenne- ja viestintäministeriö näkee, että ehdotettu muutos ei aiheuttaisi tietoturvariskiä sen vuoksi, että toiminta edellyttäisi valtioneuvoston myöntämän luvan sijasta Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän luvan.

Puolustusministeriön lausunnon mukaan esimerkiksi satama-alueiden ja viranomaiskohteiden, kuten ministeriöiden tai Puolustusvoimien kohteiden läheisyydessä voitaisiin ilman verkkotoimilupaa harjoittaa verkkopalvelutoimintaa, jonka valvonta saattaisi olla puutteellista, mikä aiheuttaisi riskin tietoturvalisuidelle. Mikäli kuka tahansa voisi pelkän radioluvan varassa tarjota paikallista verkkopalvelua, riski tällaisten palveluiden vihamieliselle käyttämiselle lausunnon mukaan kasvaisi.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä esitettyyn ja toteaa, että Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä radiolupa on samankaltainen toiminnan harjoittamisen edellytys kuin valtioneuvoston myöntämä verkkotoimilupa. Liikenne- ja viestintävirasto myöntää radioluvan laissa (40 ja 41 §) säädetyllä tavalla eli **viraston tulee tietää mihin, kenelle, minkälaisille radiolähetimille, -verkoille tai -järjestelmille ja minkälaisilla teknisillä ominaisuuksilla, lupa mahdollisesti myönnet-**

täisiin. Lain mukaan hakemuksessa on esitettävä kaikki Liikenne- ja viestintäviraston pyytämät hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot. Lisäksi lain mukaan radiolähettimen vaatimustenmukaisuuden tulee olla varmistettu ja virastolla ei saa olla perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan radioviestintää koskevia säännöksiä, määräyksiä tai radiolupaan liitettyjä ehtoja.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että **radioluvan myöntämisestä päättäisi liikenne- ja viestintäviraston sijasta valtioneuvosto aina silloin, jos radioluvan myöntämisellä voisi olla vaikutusta kansalliseen turvallisuuteen. Hallituksen esityksessä on ehdotettu tähän liittyen muutoksia lain 40 ja 41 §:ään.**

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että ehdotetussa 6 §:n 4 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittajat ovat teleyrityksiä, joita Liikenne- ja viestintävirastolla on laissa säädetty velvollisuus valvoa. **Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi näin ollen momentissa tarkoitettua toimintaa samoin menettelyin kuin se valvoo valtakunnallisia teleyrityksiä.**

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että mikäli jokin taho haluaisi perustaa lausunnossa tarkoitetun vihamielisen verkon, se ei välttämättä hakisi verkkotoimilupaa tai radiolupaa. Asia saattaisi tulla Liikenne- ja viestintäviraston tietoon sen suorittaessa valvontaa eli esimerkiksi silloin, jos verkko aiheuttaisi radiohäiriöitä. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä mainittuun siitä, että yritykselle syntyvien oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta ei ole olennaista luvan myöntävä taho.

Suojelupoliisin lausunnon mukaan tietoturvallisuuden kannalta on keskeistä varmistaa missä ja kenen hallussa ehdotetun säädöksen mukaisia verkkoja on ja että verkot ovat riittävän turvallisia suhteessa niiden käyttötarkoitukseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä esitettyyn ja toteaa, että Liikenne- ja viestintävirasto lupaa myöntäessään tietää, kenen hallussa verkko on ja radioluvan hakijan on annettava lain 40 §:n mukaan kaikki hakemuksen käsittelemiseksi viraston tarvitsemat tiedot. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä esitettyyn ja toteaa, että ehdotetussa momentissa tarkoitettua toiminnan harjoittaa koskevat teleyrityksenä kaikki laissa säädetty teleyrityksen velvollisuudet ja oikeudet, esimerkiksi lain ja määräysten tietoturvaa ja toimintavarmuutta koskevat säännökset.

Suojelupoliisin lausunnon mukaan radioluvan myöntämisen ehdot ovat kuitenkin huomattavasti kevyemmät kuin verkkotoimilupien, eikä niihin voida liittää esimerkiksi vastaavalla tavalla lupaehtoja, jolla voidaan ohjata toimintaa ja asettaa vaatimuksia.

Tältä osin liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että **valtioneuvoston myöntämissä 4G ja 5G verkkojen valtakunnallisissa verkkotoimiluvissa ei ole ehtoja liittyen verkkojen laatuvaatimuksiin tai tietoturvaan, koska asiasta säädetään kaikkia teleyrityksiä koskien lain tasolla**, esimerkiksi lain 243 §:ssä. Lisäksi lain 244 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa 243 §:ssä tarkoitettuja viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen laatua, tietoturvallisuutta ja yhteensopivuutta koskevia määräyksiä. Näitä velvoitteita sovelletaan teleyrityksiin riippumatta siitä harjoittavatko ne yleistä teletoimintaa valtioneuvoston myöntämän verkkotoimiluvan vai Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän radioluvan nojalla.

Suojelupoliisin lausunnon mukaan vähäistä ja paikallista verkkotoimintaa voisivat harjoittaa sekä kansalliset että kansainväliset toimijat, mikä eroaisi merkittävästi nykyisestä tilanteesta, jossa yleistä teletoimintaa harjoittavat tahot ovat tunnettuja ja yhteistyö pitkäaikaista. Suojelupoliisin lausunnon mukaan tämä asettaisi erityisiä haasteita valvonnalle, koska edelleenkin on keskeistä luotettavasti tunnistaa toimijat ja niiden taustalla vaikuttavat tahot.

Tältä osin liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että **suurin osa valtakunnallisista teleyrityksistä ei ole kansallisessa omistuksessa**. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että **valtioneuvoston verkkotoimiluvat langattomiin laajakaistaverkkoihin myönnetään huutokauppamenettelyssä**. Lain mukaan huutokauppaan voi osallistua mikä tahansa yritys. Siksi laissa säädetään siitä, että valtioneuvoston ei tarvitse myöntää toimilupaa huutokaupassa korkeimman tarjouksen tehneelle, jos sillä on erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta. **Myös radiolupien osalta ehdotetaan säädettäväksi, että jos yksittäisen radioluvan myöntämisellä voisi olla huomattavia vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, radioluvan myöntäisi Liikenne- ja viestintäviraston sijasta valtioneuvosto**. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä esitettyyn ja toteaa, että radiolupahakemuksen saadessaan **virasto selvittää kuka toimintaa harjoittava taho on ja sillä on oikeus pyytää kaikki asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot**. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolla on laissa säädetty velvollisuus valvoa kaikkia teleyrityksiä.

Lisäksi liikenne ja viestintäministeriö vielä toteaa, että erityisesti 5G-verkkoteknologian on arvioitu lisäävän paikallisesti operoituja verkkoja. Lakiehdotuksen 244 a §:ssä pyritään varautumaan myös tällaisten pienempien teleyritysten verkkoihin liittyviin mahdollisiin turvallisuushäiriöihin, **jos kyseessä on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta merkittävä toimija ja jos operaattorin verkko on liitetty yleiseen viestintäverkkoon**.

Lakiehdotuksen 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu viestintäverkko tarjoaa viestintäpalveluita paikallisesti ennalta rajaamattomalle joukolle, jolloin lakiehdotuksen 244 a § koskisi myös näitä verkkoja. **Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että kansallista turvallisuutta vaarantaviin viestintäverkkolaitteisiin pystytään puuttumaan yleisissä viestintäverkoissa ennen, kuin kansallinen turvallisuuden vaarantumisesta on aiheutunut vahinkoa yhteiskunnalle ja sen elintärkeille toiminnoille**. Tästä syystä lakiehdotuksen 244 a § tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa olisi painavia perusteita epäillä, että viestintäverkkolaitteet vaarantaisi kansallista turvallisuutta.

2. Viestintäverkon kriittisissä osissa käytettävät laitteet (244 a §)

Ulkoasiainvaliokunta korostaa lausunnossaan (UaVL 6/2020 vp) muiden valtioiden viestintäverkkojen turvallisuutta koskevan säätelyn seuranta. Myös Ericsson ja Insta Defsec Oy korostavat lausunnoissaan EU-tason koordinaatiota ja yhteistä linjaa 5G-kyberturvallisuuden edistämiseksi. Ericssonin lausunnossa on tuotu esille, että Suomen ja muiden jäsenvaltioiden mahdolliset poikkeamat EU:n yhteisestä 5G-kyberturvallisuutta koskevasta työstä saattavat haitata Euroopan sisämarkkinoita ja saattavat altistaa Suomen hajanaiseen turvallisuuslähtökohtaan suhteessa muihin EU:n jäsenvaltioihin. Ericssonin lausunnossa todetaan, että vain kokonaisvaltaisella EU:n 5G-keinovalikoiman täytäntöönpanolla on mahdollista hallita 5G-verkkojen turvallisuusriskejä.

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että muiden valtioiden tilanteen seuranta ja Euroopan unionin yhteinen työ 5G-kyberturvallisuuden edistämiseksi on erittäin tärkeää. **Liikenne- ja viestintäministeriö**

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

toteaa, että Suomi on ollut yksi aktiivisimmista jäsenvaltioista EU:n 5G-kyberturvallisuutta koskevan työn edistämiseksi. Suomi on ollut alusta asti sitoutunut EU:n yhteisen työn edistämiseen ja 5G-keinovalikoiman täytäntöönpanoon. Suomi on ollut EU:n puheenjohtajavaltion asemassa vastuussa niin EU:n yhteisen 5G-riskiarvion kuin myös EU:n yhteisen 5G-keinovalikoiman laa-
timisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että Suomessa on jo tällä hetkellä voimassa kansainvälisesti tarkasteltuna varsin edistyksellinen viestintäverkkojen turvallisuutta koskeva lainsäädäntö. Useat EU:n keinovalikoimassa esitetyt toimenpiteet ovatkin Suomessa jo pääasi-
allisesti voimassa olevaa sääntelyä tai vakiintuneita toimintatapoja. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että esimerkiksi keinovalikoimassa mainittuja teknisen tason toimenpiteitä on toteutettu Suo-
messä Liikenne- ja viestintäviraston määräyksissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että tammikuussa 2020 julkaistun EU:n 5G-keinovalikoiman perusteella arvioitiin laajassa yhteistyössä eri valtionhallinnon toimijoiden kesken, että sääntelyä tulisi vahvistaa erityisesti viestintäverkon kriittisten osien ja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. **Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että Suomen kansalliset toimet viestintäverkkojen turvalli-
suuden ja erityisesti viestintäverkon kriittisten osien turvallisuuden edistämiseksi ovat linjassa muiden jäsenvaltioiden toimien kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa tuoda esille, että EU:n yhteisen keinovalikoiman eri toimenpiteiden täytäntöönpanoa tullaan vielä arvioimaan ja seuraamaan niin kansallisella kuin EU:n tasolla.**

Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota viestintäverkon kriittisten osien määrittelyn vaikeuteen ja arvioinnin kattavuuteen. Tämä huomio on vahvasti yhteydessä 5G-verkkoteknologian kehittyneisiin toimintaperiaatteisiin ja verkkoarkkitehtuuriin, joka eroaa aikaisemmista verkkoteknologi-
oista. Ericssonin lausunnossa on tuotu esille, että lakiehdotus viestintäverkon kriittisissä osissa käytet-
ävistä laitteista jättää avoimeksi erityisesti verkkojen kehitykseen liittyviä näkökulmia. Ericssonin lau-
sunnossa on todettu, että kriittiset osat voivat olla useammin ohjelmistoja, järjestelmäpäivityksiä ja
muuta verkon ei-fyysisiä osia. Lisäksi Ericssonin lausunnossa on huomautettu, että kriittisiä osia ei voida
välttämättä erottaa ei-kriittisistä osista, eikä kriittisten osien osalta tulisi kiinnittää huomiota pelkästään
ydinverkon laitteisiin. Ericssonin lausunnossa on korostettu, että lakiehdotuksessa tulisi tunnistaa pa-
remmin muutokset verkkoarkkitehtuurissa erityisesti tulevaa kehitystä silmällä pitäen.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että viestintäverkon kriittisinä osina pidetään verkon ydintoimintoja. Kyseessä ovat toiminnot ja toimenpiteet, joiden avulla verkkoa ja siellä kulkevaa liikenne-
nettä keskeisesti ohjataan ja hallitaan. Nykyisessä verkkoteknologiassa kriittistä ydintä on esimerkiksi
se osa runkoverkkoa, jossa hallinnoidaan eri käyttäjien pääsyä verkkoon ja ylläpidetään yhteyksien
tilaa. **Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että lakiehdotuksessa ei rajata viestintäverkon kriittisiä
osia pelkästään niin sanottuun runkoverkkoon ja fyysisiin laitteisiin. Viestintäverkon kriittiseen
ytimeen voikin kuulua myös viestintäverkkolaitteita ja niihin liittyviä ohjelmistoja, jotka sijaitse-
vat muualla kuin runkoverkossa.**

5G-verkkojen osalta on mahdollista erottaa verkon kriittiset osat. Kriittisten osien tarkka määritelmä
tulee kuitenkin elämään tulevaisuudessa. **Tämän johdosta liikenne- ja viestintäministeriö korostaa,
että viestintäverkon kriittiset osat tulisi määritellä aina sen hetkisen teknologisen kehityksen
mukaisesti.** Esimerkiksi 6G-verkkojen osalta viestintäverkon rakenne ja kriittisten osien määritelmä
saattavat olla jo toisenlaisia kuin 4G- ja 5G-verkkojen aikakaudella. Tämän johdosta on tärkeää, että

Liikenne- ja viestintävirastolla on mahdollisuus antaa tarkempia määräyksiä kriittisten osien teknisestä määrittelystä. Liikenne- ja viestintäviraston määräyksillä kyetään varmistamaan, että kriittisten osien tarkempi tekninen määrittely vastaa teknologian kehitystä. Liikenne- ja viestintävirastolla on mahdollisuus hyödyntää muiden valtionhallinnon toimijoiden ja toimialan osaamista viestintäverkon kriittisten osien määrittelytyössä. Lisäksi lakiehdotuksen 244 b §:n nojalla perustettava verkkoturvallisuuden neuvottelukunta voisi ehdotuksen mukaisesti osallistua tehtäviensä puitteissa viestintäverkkoja koskevien teknisten määräysten valmisteluun.

Insta Defsec Oy:n lausunnossa on tuotu esille, että 5G-verkkojen laitteiden ja palveluiden on oltava tietoturvallisia ja sertifioituja. Lausunnossa nostetaankin esille erillisen tietoturvasertifiointiin keskittyneen toiminnon perustaminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että viestintäverkkojen tietoturvallisuudelle asetetaan jo nykyisin vaatimuksia niin lainsäädännössä kuin Liikenne- ja viestintäviraston määräyksissä. Liikenne- ja viestintäministeriö tiedostaa, että sertifiointitoiminnalla on keskeinen rooli viestintäverkkolaitteiden tietoturvallisuuden varmistamiseksi. Nyt kyseessä olevassa lakiehdotuksessa huomiota on kuitenkin kiinnitetty viestintäverkon kriittisiä osissa käytettävien laitteiden arviointiin kansallisen turvallisuuden ja maanpuolustuksen näkökulmasta.

Verkkoturvallisuuden neuvottelukunta (244 b §)

Ulkoasiainvaliokunta korosti lausunnossaan uuden verkkoturvallisuuden neuvottelukunnan tärkeyttä. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa nostettiin esille myös, että verkkoturvallisuuden neuvottelukunnan tulisi antaa nykyistä paremmin informaatiota kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä yksityiselle sektorille. Lisäksi valiokunnan lausunnossa todettiin, että neuvottelukunnan työssä voisi hyödyntää myös kyberturvallisuusalan yritysten asiantuntijoita. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnon lisäksi Insta Defsec Oy:n lausunnossa on toivottu, että verkkoturvallisuuden neuvottelukunnan kokoonpanossa olisi myös huoltovarmuuskriittisten toimijoiden edustajia.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että neuvottelukunnan asettaisi valtioneuvoston yleisintunto liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä. Näin ollen neuvottelukunnan lopullinen kokoonpanon vahvistettaisiin vasta lain voimaantulon jälkeen valtioneuvoston istunnossa. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi myös käsitellä kansallisen turvallisuuden edistämistä ja suojaamista viestintäverkoissa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että yksityisellä sektorilla ja erityisesti neuvottelukunnan työssä mukana olevilla teleyrityksillä on mahdollisuus saada tietoa kansallisesta turvallisuudesta ja sen edistämisestä neuvottelukunnan työn perusteella. **Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että lakiehdotus ei aseta esteitä sille, että neuvottelukunta voisi hyödyntää työssään myös kyberturvallisuusalan yritysten asiantuntemusta. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että neuvottelukunnan työ edellyttää yhteistyötä myös huoltovarmuuskriittisten toimijoiden kanssa.**

3. Audiovisuaaliset mediapalvelut

Sivistysvaliokunta (SiVL 10/2020 vp.) pitää tärkeänä tilausohjelmalveluilta vaaditun ääni- ja tekstityspalvelun osuuden nostamista ehdotetusta 30 prosentista riittävän siirtymäkauden jälkeen, sillä televisio-ohjelmien seuraaminen tilausohjelmalvelujen kautta on käynyt yhä yleisemmäksi.

Kuten liikenne- ja viestintäministeriö on liikenne- ja viestintävaliokunnalle toimittamassaan vastineessa todennut, on tilausohjelmalvelun tarjoajille ehdotettua 30 prosentin tekstitysvollisuutta pidettävä toimijoiden ja kuluttajien kannalta tässä vaiheessa oikeasuhtaisena ja riittävänä ottaen huomioon, että velvollisuus ei aiemmin ole kohdistunut tilausohjelmalveluihin. Velvollisuuden toteutumista seurataan mediapalvelun tarjoajien Liikenne- ja viestintävirastolle toimittamien esteettömyyden toteutumista kuvaavien raporttien kautta. Mediapalvelun tarjoajien tulee lisäksi toimittaa virastolle myös esteettömyyttä koskevia toimintasuunnitelmia siitä, kuinka niiden palveluja saatetaan jatkuvasti ja asteittain esteettömimmiksi. **Raportointivelvollisuudet mahdollistavat esteettömyysvelvollisuuksien toteutumisen säännöllisen seurannan sekä tekstitysvollisuuden määrällisen tason riittävyyden arvioinnin. Velvollisuudet mahdollistavat lisäksi epäkohtiin puuttumisen ja sääntelymuutosten tarpeen arvioinnin myöhemmässä vaiheessa.**

Sivistysvaliokunta viittaa lausunnossaan myös saamansa asiantuntijaselvitykseen, jossa ehdotuksessa mainittujen esteettömyyttä edistävien toimien lisäksi on mainittu useita muitakin toimia, joilla televisiolähetysten esteettömyyttä voi parantaa. Esimerkkinä viitataan ääni- ja tekstityspalveluun, jolla mahdollistetaan muun muassa näkövammaisille tekstitetyn televisio-ohjelman seuraaminen. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että ääni- ja tekstityspalvelua ei edellytetä liitettäväksi suomen- tai ruotsinkielisiin televisio-ohjelmiin. Uutis- ja ajankohtaisohjelmat sisältävät paljon aineistoa, joissa haastellaan vieraskielisiä henkilöitä ja nämä osiot ovat näkevien henkilöiden luettavissa ruudulta käännettynä, mutta aineisto jää edelleen näkövammaisilta ihmisiltä saavuttamatta.

Valiokunta viittaa lisäksi asiantuntijalausuntoon, jossa on esitetty, että julkisen palvelun kotimaiseen elokuva- ja draamaohjelmistoon olisi liitettävä kuvailutulkkauspalvelu (audio description). Tämä velvoite edistäisi näkövammaisten mahdollisuuksia päästä osallisiksi elokuvista yhdenvertaisesti muiden väestöryhmien kanssa.

Voimassa olevan sähköisen viestinnän palvelulain 211 §:n mukaan suomen- ja ruotsinkielisiin televisio-ohjelmiin on liitettävä tekstitys sekä muihin ohjelmiin selostus tai palvelu, jossa tekstitetyn ohjelman teksti muutetaan ääneksi (ääni- ja tekstityspalvelu). Uutiset- ja ajankohtaisohjelmat ovat yleisesti ottaen suomen- ja ruotsinkielisiä, mikä ilmenee myös Yleisradion valiokunnalle antamasta lausunnosta. Niihin ei siten sovelleta sääntelyä äänipalvelusta. Voimassa oleva lainsäädäntö ei myöskään sisällä säännöksiä kuvailutulkkauspalvelusta.

Yleisradio tuo lausunnossaan ilmi niitä teknisiä haasteita, joita liittyy ääni- ja tekstityspalvelun liittämiseen suorina lähetyksinä lähetettäviin uutis- ja ajankohtaisohjelmiin. Yleisradio on kuitenkin kehittänyt ääni- ja tekstityspalvelua ja se otetaan vaiheittain käyttöön vuoden vaihteesta lukien. Yleisradio on lausunnossaan esittämin tavoin tuottanut myös kuvailutulkattuja sisältöjä vuodesta 2017 asti ja kuvailutulkattujen ohjelmien määrää on lisätty vuosittain.

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen (1245/2014) 12 § sisältää säännökset suorien lähetyksen tekstittämistä. Säännöksen mukaan ohjelmistoon kuuluvien suorien lähetyksen osalta tekstityspalvelu voidaan 31. päivään joulukuuta 2020 toimittaa uusintalähetyksen yhteydessä. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa 15.10.2020 lausuntokierrokselle laittamassaan asetusluonnoksessa suorien lähetyksen tekstitysvollisuuden tulevan täysimääräisesti sovellettavaksi 1.1.2021 alkaen lukuun ottamatta ohjelmia, joiden tekstitys ei ole teknisesti mahdollista. Tämä tarkoittaisi, että lähtökohtaiseksi kaikki suorat lähetykset tulisi tekstittää, lukuun ottamatta ohjelmistoja, joiden tekstittäminen ei ole teknisesti mahdollista (kuten alueuutiset). Lisäksi erikseen laissa on säädetty siitä, että tekstitysvelvoite ei koske musiikki- ja urheiluohjelmia. Ehdotettu sääntely edistää omalta osaltaan erityisryhmien mahdollisuuksia seurata suoraa televisio-ohjelmia.

Hallituksen esityksessä ehdotetulla esteettömyyttä koskevalla sääntelyllä parannetaan erityisryhmien mahdollisuuksia seurata audiovisuaalisia mediapalveluita. **Sääntelyssä on pyritty löytämään tasapaino toisaalta erityisryhmien tarpeiden ja toisaalta mediapalvelun tarjoajille esteettömyysvelvollisuuksien toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten välillä tämän hetkinen tekninen kehitys huomioon ottaen. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, tullaan erillisenä toimenpiteenä karotoittamaan erilaisten tukitoimenpiteiden mahdollisuutta esteettömän ohjelmatarjonnan lisäämiseksi.**

Mainonnan sääntely lastenohjelmissa

Sivistysvaliokunta viittaa lausunnossaan uudistetun AVMS-direktiivin 20 artiklan 2- kohtaan, jossa kielletään teleostoslähetyksen välittäminen lastenohjelmien aikana. Valiokunta ehdottaa lain 216 §:n täsmentämistä siten, että siinä nimenomaisesti kielletään lastenohjelmien keskeyttäminen teleostoslähetyksillä.

Ehdotetun 216 §:n 2 momentti on AVMS-direktiivin edellyttämien muutosten osalta toteutettu siten, että siitä ilmenee, miltä osin mainostaminen lastenohjelmissa on sallittua. Säännöksen mukaan lastenohjelman saa keskeyttää mainoksilla kerran kutakin aikataulun mukaista 30 minuutin jaksoa kohti kuitenkin vain, jos ohjelman aikataulun mukainen kesto on enemmän kuin 30 minuuttia. Säännöksestä on poistettu viittaus teleostoslähetyksiin. Lasten ohjelmia ei siten ole enää sallittua keskeyttää teleostoslähetyksillä. Tämä on ilmaistu myös säännöksen perusteluissa.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan säännös voidaan toteuttaa myös sivistysvaliokunnan ehdottamalla tavalla siten, että siinä nimenomaisesti kielletään lastenohjelmien keskeyttäminen teleostoslähetyksillä.

4. Hätäilmoituksia vastaanottavien viranomaisten tiedonsaantioikeus (321 §)

Ahvenanmaan maakunta esittää lausunnossaan, että esityksen 321 §:ää tulisi valiokuntakäsittelyssä muuttaa. Lausunnon mukaan ”lain sähköisen viestinnän palveluista 321 §:ssä mainitaan, että teleyrietykset ovat velvollisia luovuttamaan tietoja hätäkeskuksille, joihin lukeutuvat sekä Hätäkeskuslaitoksen hätäkeskukset että maakunnan oma hätäkeskus.” HE 98/2020 vp:n 321 §:n ehdotetussa sanamuoto-

dossa pykälää muutettaisiin siten, todetaan, että teleyritykset ovat olisivat jatkossa velvollisia luovuttamaan tietoja ”Hätäkeskuslaitokselle”. Koska Ahvenanmaan Maakunnan oma hätäkeskus ei kuulu Hätäkeskuslaitokseen, ja näin se jäisi myös ehdotetun sanamuodon ulkopuolelle.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että esiin tuotu tekninen virhe kyseisessä pykälässä olisi hyvä aiheellista korjata. Esitetyn 321 §:n Muutoksen tavoitteena ei missään vaiheessa tapauksessa ollut maakunnan hätäkeskuksen sulkeminen soveltamisalan ulkopuolelle, vaan pykälän on tarkoituksenmukaista luonnollisesti soveltua myös jatkossa nykytilan mukaisesti myös Ahvenanmaan hätäkeskukseen (Alarmcentralen).

Liikenne- ja viestintäministeriö toimitti jo 321 §:n teknistä korjausta koskevan ehdotuksensa liikenne- ja viestintävaliokunnalle sähköpostitse perjantaina 9.10. Yhtäpitävästi jo toimittamansa kirjelmän kanssa ministeriö ehdottaa, että 321 §:n 1 momentin johdantolause korjattaisiin palauttamalla se voimassaolevaan muotoonsa: *Teleyritys on velvollinen luovuttamaan **hätäkeskukselle**, meripelastuskeskukselle, meripelastuslohkokeskukselle ja poliisille käsiteltäväksi (...).* Tällöin Tässä nykyisin voimassa olevassa muodossaan olisi selvää, että myös Ahvenanmaan maakunnan hätäkeskus kuuluisivat edelleen pykälässä säädetyn tiedonsaantioikeuden piiriin.

Ahvenanmaan maakunnan lausunnossa mainitaan myös, ettei maakunnan hallitukselle ei ole aiemmin esityksen valmistelun aikana annettu mahdollisuutta antaa lausuntoa niiltä osin kuin esitys koskee Ahvenanmaan maakuntaa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että maakuntaan (Infrstruktursavdelning) on heti esityksen alkuvalmistelusta lähtien oltu keskusteluyhteydessä ja käyty laajaa kirjeenvaihtoa muun muassa siitä, millaisia muutostarpeita teledirektiivi tuo. Keskusteluissa on ollut esillä mm. pienalueen langattomia liityntäpisteitä koskevat muutokset (57 §) ja vaaratiedottamiseen liittyvät muutokset, joista jälkimmäisen osalta myös sisäministeriö on ollut valmistelun aikana yhteydessä maakuntahallintoon. Ruotsiksi käännetty esityksen lausuntoversio toimitettiin maakuntahallinnon yhteyshenkilölle heti sen tultua käännöstä. Liikenne- ja viestintäministeriö on näin ollen pyrkinyt huomiomaan maakunnan näkemykset, mutta pyrkii jatkossa yhä tehostamaan yhteistyötään maakuntahallinnon kanssa.